

Становище на Комитета на регионите относно „Ролята на градското обновление за бъдещето на развитието на градските райони в Европа“

(2010/C 267/07)

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

- счита, че в процеса на изготвяне на стратегиите си за следващия програмен период (2014-2020 г.) ЕС трябва да признае важното стратегическо значение на градското обновление и да се стреми да засили градското измерение във всички свои политики, с цел градовете отново да се превърнат в изследователска лаборатория, но този път при много по-наситен дневен ред, който да помогне на Европа да излезе от икономическата и финансова криза;
- предлага да се създаде инициатива, наречена „Градско обновление за интелигентни, устойчиви и приобщаващи европейски градове“. Градовете в ЕС могат да станат привилегировано приложно поле за седемте водещи инициативи, изложени в стратегията „Европа 2020“;
- приканва Комисията да анализира отблизо резултатите от включването на инициативата на Общността URBAN в оперативните програми на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и в средата на периода да извърши специфична междинна оценка на резултатите от него. В светлината на тази оценка през следващия програмен период е възможно да възникне необходимост от засилване на специфичния характер на инициативите за градско обновление на структурните фондове, както и от подобряване на координацията между тези инициативи и останалите политики в рамките на „Европейска програма за градско развитие“;
- подчертава, че би било целесъобразно в западните градски зони да се предприемат действия, чрез които градовете отново да се превърнат в привлекателно място, което е в състояние да отговори на желанията на всеки, независимо от размера на доходите му; смята, че градските райони в затруднено положение не трябва и не могат да бъдат изоставяни, защото те са извор на неизползвани таланти и пример за разхишение на ресурси, тъй като човешкият и материалният капитал в тях не се използва, а би могъл да бъде продуктивно оползотворен и да допринесе за общия икономически растеж;
- смята, че в по-голямата част от градските зони задълбочаването на социалното неравенство представлява голямо предизвикателство. Във връзка с това новата цел за териториално сближаване, с която бе обогатен Договорът от Лисабон, би трябвало да насърчи управлението на всички нива да отчита този дисбаланс при изготвянето на всички секторни градски политики, включени в интегрираните стратегии за градско обновление.

Главен докладчик:	г-н Spyridon Spyridon, член на окръжния съвет на Атина – Пирея (EL/ЕНП)
Отправен документ:	Сезиране от испанското председателство

I. ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

Приносът на градовете за развитието и преходът от градско преустройство към градско обновление

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

1. счита, че градовете и градските региони (като градските агломерации и съседните им общини) са центрове на въображението и творчеството и разполагат както с възможности за намиране на решение на икономическите и финансовите проблеми, пред които е изправен Европейският съюз, така и със средства за борба със социалното изключване, престъпността и бедността. КР смята обаче, че те трябва да бъдат признати в рамките на структурните програми, за да се създадат условия за промяна и обновление;

2. признава, че градовете и градските центрове ⁽¹⁾ дават все по-важен принос за устойчивото развитие на и между всички равнища на управление. Градовете са средища на културата, икономиката, образованието, на научноизследователската и развойната дейност, на услугите, свързани с високо ниво на познание, и на финансовия сектор. Те са възлови точки на регионалния и международния пътнически и товарен транспорт и допринасят значително за интеграцията на общности с различен произход;

3. отбелязва, че фактори от екологичен, икономически и социален характер са оказали отрицателно въздействие върху някои градски райони, но посочва също така, че съществуват много примери за успешно обновяване на градовете в Европа, финансирано с помощта на ЕС;

4. подчертава, че в много случаи съсредоточаването на населението в градовете вследствие на незаконното застрояване и вътрешната миграция се извършваше с темпове, надхвърлящи възможностите и плановете на местните власти. Социалните проблеми се изостриха, групи от населението бяха маргинализирани, като не беше използван техният все пак значителен професионален и социален потенциал. В градовете на развитите страни кварталите в неблагоприятно положение са неразделна част от градската структура и представляват фактори за социално изключване и нарастваща несигурност;

5. констатира, че структурните промени в сферата на икономиката, преместването на производствени дейности и въвеждането на нови технологии, по-специално в областта на товарния превоз, например чрез раздробяване на товарите, бързо обезцениха инфраструктурата и земята (пристанища, железопътни гари), дълбоко засегнаха способността за икономическо и социално функциониране на определени квартали и цели градове и ги изправиха пред качествено нови предизвикателства;

⁽¹⁾ Градските региони (като агломерации от градове и съседните им общини) трябва да бъдат взети предвид в цялото становище.

6. изтъква, че политиките за градска модернизация би трябвало да изграждат основата на адекватен модел с обхват, включващ форми на действие от обновление на градските пространства до саниране на съществуващия жилищен фонд. Новият модел на устойчив град би трябвало да почива върху интегриран подход за модернизация на градовете, който да е новаторски и в духа на Лайпцигската харта да отчита екологичните, социалните и икономическите аспекти. Става въпрос за модел, който не би трябвало да препоръчва нито неограничено разширяване, нито строителство за сметка на зелени площи, а, напротив, да набляга върху контрола на разрастването на градовете, предотвратяване на разширяването на градовете, вдъхване на нов живот на наличния градски жилищен фонд и на социалната тъкан, подобряване на екологичната ефективност на градовете, саниране на изоставени промишлени зони и популяризиране на по-устойчиви видове транспорт, териториално планиране на различни равнища (регионално, областно или местно) и смесено предназначение като основни репери;

7. припомня, че в края на 20 век, с цел да се подобрят условията за живот в градовете, възникна спешната нужда от извършване на по-целенасочени и многосекторни действия. Сложността на проблемите подтикна към възприемането на интердисциплинарен подход, който от своя страна доведе до необходимостта от изготвяне на програми за градско обновление, в които при определянето на целите и избора на методите и инструментите за приложение широко е използван интегриран подход, в контекста на географските условия в по-широк смисъл и на икономите от мащаб. Комитетът смята, че градските райони в затруднено положение не трябва и не могат да бъдат изоставяни, защото те са извор на използвани таланти и пример за разхищение на ресурси, тъй като човешкият и материалният капитал в тях не се използва, а би могъл да бъде продуктивно оползотворен и да допринесе за общия икономически растеж.

Ролята на местните и регионалните власти в градското обновление и значението на този въпрос за КР

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

8. отбелязва, че регионалните и местните власти би трябвало да играят решителна и първостепенна роля в замисъла, изпълнението, проследяването, популяризирането и оценката на интегрираните стратегии за градско обновление и в подобряването на градската среда като цяло. Многообразието на европейските градове изисква да се разработват решения и най-вече да се действа на местно равнище. Многобройните програми и инициативи на ЕС създадоха на европейско равнище и във всеки отделен град цяла съкровищница от познания в областта на градското развитие. Комитетът смята, че местните власти трябва да бъдат насърчавани да използват всички знания, събрани на европейско равнище, а именно достиженията на правото на ЕО в областта на градоустройството;

9. счита, че възможностите за действие в сферата на градското обновление са многобройни и че стратегиите в тази област трябва да отчитат многообразието от фактори, които стоят в основата на предизвикателствата пред някои градски зони. Икономическият спад през последните години може пропорционално да засегне по-силно някои градски зони, които поради своята социално-икономическа структура се адаптират по-бавно от други градски сектори. Програмите за градско обновление би трябвало да търсят новаторски средства, с които да превърнат в предимство за местното население характерните за агломерациите черти на централните части на градовете;

10. е на мнение, че градовете, в тясно взаимодействие с крайградските райони, предлагат значителни предимства за гражданите и предприятията не само като икономически двигатели и центрове на обмен и търговия, но и като средство за укрепване на индивидуалните свободи, средища на творчество, научни изследвания и високи постижения. От друга страна, градовете са изправени пред проблеми, които са предизвикани именно от промени в начина на живот и демографското развитие, но още по-често - от неподходящи модели на градско развитие. Градското обновление и устойчивото градско развитие в настоящия момент са в центъра на вниманието на многобройни местни и регионални власти в ЕС, стремящи се да съчетаят устойчиво развитие с модерна инфраструктура (с акцент върху инфраструктурата от технологично естество), силна привлекателност за предприятията и чиста и здравословна околна среда;

11. смята, че вече съществуват множество добри практики, но те не са достатъчно разпространени или прилагани. Поради това КР повтаря отново призива си за създаване на виртуална мрежа за разпространение на добри практики сред градовете и регионите в Европа. В рамките на Групата за градско развитие на държавите-членки на ЕС Комитетът активно се включи в инициативи като „Конвент на кметовете“ и „Награда за Европейска зелена столица“ и участва в дейностите по наблюдение на Лайпцигската харта за устойчиви европейски градове. Освен това той прие наскоро становища по свързани с тази тема въпроси, засягащи например начина, по който градовете и регионите допринасят за постигането на европейските цели в областта на изменението на климата и енергетиката; дейностите, необходими за насърчаване на енергийната ефективност; както и европейския план за градска мобилност.

Действия на ЕС за развитие на европейските градове

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

12. е на мнение, че независимо от факта, че в договорите за ЕС не се предвижда изрично ЕС да води градска политика, от 1990 г. до днес е констатиран значителен напредък в областта на градското развитие както по отношение на програмите, така и на уменията, свързани с дейностите в градовете. През този период градовете изпълняваха ролята на опитни лаборатории под открито небе и постигнаха значителни резултати, независимо от ограничените средства, с които разполагаха;

13. държи да отбележи, че ЕС може да играе важна роля в подкрепата на стратегиите за градско обновление. Целесъобразно би било да се насърчи Комисията, въз основа на достиженията на правото на ЕО в областта на градоустройството, да предостави на местното равнище по последователен и структуриран начин всички съществуващи знания и мерки в сферата на градското развитие. Този подход би трябвало да включва всички европейски

политики, оказващи пряко въздействие върху градското развитие и да отдели особено внимание на дейността в областта на сближаването, заетостта, социалната сфера, екологията, високоскоростния интернет и транспорта;

14. одобрява наскоро актуализираното ръководство относно градското измерение на общностните политики за периода 2007-2013 г., публикувано от междуведомствената група на Европейската комисия по градските въпроси. Освен това Комитетът приканва Комисията да обмисли идеята да актуализира и облече в официална форма една „Европейска програма за градско развитие“, която да бъде прикрепена към нова рамка за действие или план за действие в областта на градското развитие, в които интегрираното градско обновление да бъде един от основните приоритети, като едновременно с това отчита различните условия, в които те би трябвало да се прилагат;

15. подкрепя всички съществуващи инициативи, които в контекста на политиката на сближаване допринасят за устойчивото градско развитие и особено за интегрираното градско обновление, а именно частта от структурните фондове, предназначена за градоустройство, проекта „Градски одит“, Градски атлас, програмата URBACT и инициативата JESSICA. В същото време обаче Комитетът приканва Комисията да анализира внимателно резултатите от включването на общностната инициатива URBAN в оперативните програми на ЕФРР и в средата на периода да извърши специфична междинна оценка на резултатите от него. В светлината на тази оценка през следващия програмен период е възможно да възникне необходимост от засилване на специфичния характер на инициативите за градско обновление на структурните фондове, както и от подобряване на координацията между тези инициативи и останалите политики в рамките на „Европейска програма за градско развитие“;

16. приветства новия подход по отношение на финансирането на инициативи за градско обновление, изразен чрез JESSICA, именно защото чрез него се изгражда ясна връзка между финансирането и необходимостта да се изготвят интегрирани планове за градско развитие. Все пак Комитетът смята, че в контекста на градското развитие би било добре да се изтъкне, че предоставяните субсидии също са полезен и необходим инструмент за справяне с проблема, свързан с неефективността на пазара. Изразява и безпокойството си относно видимото присъствие на JESSICA, степента на възприемчивост на местните и регионалните власти и проблемите, свързани с прилагането, с които държавите-членки се сблъскват;

17. смята че е целесъобразно да се подкрепят въведените в регламента за структурните фондове промени, отнасящи се за допустимостта на инвестициите в енергийна ефективност и енергия от възобновяеми енергийни източници в жилищата. Все пак, целесъобразно би било по-широко да се популяризират помощите за жилищно строителство във вида, в който са предвидени в последното изменение на регламента за ЕФРР относно допустимостта на интервенции в сектора на жилищното строителство, осъществявани в полза на маргинализираните общности, както и строго да се изисква тези интервенции да се вписват в рамките на интегрирана програма за градско развитие. По тази причина Комитетът желае да предложи чрез структурните фондове да се подкрепят и помощите, отпуснати за жилища в зоните в силно неблагоприятно положение. Качественото жилище е абсолютно необходимо условие за успеха на програмите за градско обновление. Финансовата подкрепа трябва да се предоставя единствено в рамките на интегрирани програми и при стриктни условия, за да се гарантира, че тя ще е полезна за нуждаещото се местно население и че няма да допринесе за „обуржоазяване“.

Устойчивото градско обновление

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

18. отбелязва, че градовете в ЕС се приканват да допринесат за усилията на Съюза за преодоляване на икономическата и финансова криза, както и да работят за задълбочаване на европейската интеграция. Трите измерения, които испанското председателство определи като принципи за разработване на проблематиката, свързана с ролята на градското обновление в развитието на градовете, съставляват стълбовете на устойчивото развитие. В момента на прилагане на програмите за градско обновление е целесъобразно те да бъдат обогатени чрез добавянето на подходящи тематични приоритети, които да включат този въпрос в съвременната социално-икономическа среда. По-конкретно Комитетът смята за целесъобразно начело на дневния ред да бъдат поставени въпроси като управлението на градовете, ролята на местните и регионалните власти, финансирането на градското обновление, приносът на информационните и комуникационните технологии за градското обновление, важноста, която начинът на организация и функциониране на местното самоуправление има за изготвянето и прилагането на програми за градско обновление, мястото на иновациите в градското обновление и, накрая, неговият принос за развитието на външните отношения и интернационализацията на градовете. Също така констатира, че регионалните и местните власти играят изключително важна роля в работата, свързана с градското обновление – от териториалното планиране до устройството на територията и неговото изпълнение, и набляга на факта, че обновлението има превес над новите градски развития, а подобряването на настоящото качество на градовете – над градското разрастване.

Икономическото измерение на градското обновление – принос за интелигентния растеж

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

19. иска да подчертае, че именно поради интернационализацията на икономиката икономическите промени през последните години могат по-силно да засегнат по-старите или по-централните части на градовете, които поради своята социално-икономическа структура се адаптират по-бавно от другите градски зони. В това отношение действията на политиката на сближаване се основават на идеята, че едно географски неуравновесено развитие не само вреди на социалното сближаване, но и ограничава потенциалния икономически растеж. Тази констатация важи с още по-голяма сила на местно равнище, както това беше отново подчертано неотдавна в доклада „Вагса“;

20. подчертава необходимостта новаторските икономически дейности да се насърчават чрез създаване на подходящи среда и стимули, на модерна инфраструктура, като и чрез предоставяне на добре обучени човешки ресурси, които да следват логиката на учене през целия живот;

21. счита, че защитата на градското културно наследство, както материално, така и нематериално, чрез обновяване на градските центрове при максимално зачитане на историческото и архитектурното наследство, създава добавена стойност за облика, престижа и привлекателността на градовете и насърчава културното многообразие, което в икономическо отношение играе

важна роля в развитието на икономиката на знанието и на промишлеността, свързана с творчеството, като в същото време създава благоприятни условия за местното развитие посредством стимулирането на квалифицирана местна заетост, която често предполага високо равнище на специализация;

22. отбелязва, че по отношение както на процедурите, така и на резултатите, проектите за градско обновление би трябвало да създават, включват и разпространяват знания и иновации;

23. подчертава, че стратегиите за градско обновление трябва да отчитат многообразието от фактори, които стоят в основата на икономическия упадък на някои градски зони, като сред най-очевидните фигурират функционалното остаряване на сградите, изостаналата инфраструктура и проблемите, свързани с достъпността. Множество предприятия напускат града в търсене на по-ниски оперативни разходи и повече пространство, а много от техните работници ги следват, надявайки се да намерят по-добро качество на живот (социални услуги, транспортни средства) или да намалят разходите си за съществуване (по-ниски наеми и по-изгодни цени на недвижимите имоти). За да се отговори на исканията на предприятията, желаещи да се настанят в обновените зони, би трябвало с програмите за градско обновление да се търсят новаторски начини за използване на наличното пространство и за подобряване на предлагането на услуги от страна на градовете, и по този начин да се превърнат в предимство ефектите от агломерациите, които са характерни за централните части на градовете;

24. припомня, че проблемите за мобилността в града, които са свързани главно със задръстване, засягат множество градски зони в Европа и не е възможно те да бъдат разрешени само чрез изграждане на по-добра инфраструктура и влагането на повече средства в дружествата за обществен транспорт. Градската мобилност увеличава възможностите за гражданите и предприятията и по тази причина представлява едновременно фактор за икономическа конкурентоспособност и движеща сила за социално сближаване. Комитетът подчертава, че всички граждани трябва да имат достъп до ефикасен обществен транспорт на разумни цени, тъй като той играе основна роля за прекратяване на изолацията на необлагодетелствените градски зони. Комитетът подчертава, че предвид шетите, причинени на околната среда в градовете, мерките, насочени към насърчаване на видовете транспорт, щадящи околната среда, (изследователски и демонстрационни проекти относно автомобили с ниски или нулеви емисии, дейности за популяризиране на други видове и начини на транспорт, като съвместното ползване на автомобили, насърчаване на придвижването с велосипед в градовете) трябва да придобият по-голямо значение. Комитетът още веднъж изразява и подкрепата си за изготвянето на планове за устойчива градска мобилност, поне за големите градове, и препоръчва въвеждането на стимули на равнище на ЕС, посредством които финансирането на проекти за градски транспорт да бъде подчинено на наличието на планове за устойчива градска мобилност и на сключването на публично-частни споразумения за партньорство за мобилност;

25. подчертава необходимостта от действия за укрепване на предприемаческия дух чрез предоставяне на стимули за целеви групи от населението, създаване на органи за подкрепа на предприемачеството и чрез организиране на подходящи прояви. Признана в този контекст важната роля, която интелигентният растеж посредством подкрепата за жените предприемачи може да играе за подпомагане на икономиката.

Екологичното измерение на градското обновление – принос за устойчивия растеж

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

26. отбелязва, че с оглед на екологичното измерение на градското обновление, за основни приоритети трябва да се определят три главни въпроса: изменението на климата, борбата със замърсяването на природните ресурси вследствие на човешка дейност, както и – в по-широк смисъл – тяхното рентабилно използване и, накрая, защитата на местообитанията;

27. е убеден, че независимо че Европа вече е силно урбанизирана, тенденцията за разширяване на урбанизираната територия очевидно ще продължи в някои райони, а именно – в най-динамичните големи и средни агломерации. С разширяването на градовете е възможно да бъдат унищожени някои ресурси и да се влоши качеството на почвите и водите. Затова Комитетът подчертава, че интегрираните програми за градско обновление са в състояние да спрат и дори да преобърнат тази тенденция, като възпрат неограниченото разрастване на градовете и обновят градската среда;

28. от друга страна отбелязва, че през този век се очаква ускоряване на изменението на климата и на покачването на морското равнище под въздействието на емисиите на парникови газове – продукт на човешка дейност. Тази перспектива поставя нарастващо предизвикателство по-специално пред крайбрежните градски зони, които ще трябва да понесат значителни разходи, тъй като освен всичко останало са необходими значителни финансови средства за прилагане на мерки за защита на бреговете и срещу наводнения. Освен това тя потвърждава значението на дейността, която Групата за градско развитие на държавите-членки на ЕС извършва за създаване на референтна рамка за устойчиви европейски градове, която има за цел освен екологичните проблеми, обичайно свързани с градските зони, да включи и изменението на климата и проблемите, произтичащи от неговото смекчаване и приспособяването към последиците от него;

29. обявява за главен приоритет борбата със замърсяването на природните ресурси в резултат на човешка дейност, която е сред най-важните цели на градското обновление, като придава особена тежест на действията за предотвратяване на замърсяването. Комитетът припомня също така настоятелно колко важно ще бъде да се измерва и ограничава употребата на материали, които вредят на естествената околна среда, като тази оценка се извършва спрямо целия им жизнен цикъл (производство, използване, унищожаване);

30. подчертава, че обновяването на съществуващите сгради с оглед подобряване на енергийната им ефективност е една от най-разходоэффективните форми за изпълнение на ангажиментите от Киото във връзка с изменението на климата, като според някои изчисления тези мерки могат да намалят с 42 % емисиите на CO₂ от сградите и разходите за енергия;

31. отбелязва, че градовете са отговорни за 70 % от емисиите на парникови газове и че във връзка с това Лайпцигската харта ги призовава за намаляване на техния въглероден отпечатък, за опазване на ресурсите и биологичното им разнообразие, за икономия на енергия и за създаване на благоприятни условия за достъпа до основните обществени услуги. По тази причина Комитетът отбелязва, че е необходимо да се вземат незабавни мерки за ограничаване на потреблението на енергия в градовете, на първо място чрез добро енергийно управление и на второ – чрез добиване на енергия от възобновяеми енергийни източници. Подобни действия трябва да се предприемат в сферата на строителството с цел подобряване на енергийните показатели;

32. приветства „Конвента на кметовете“, включващ близо 3 000 европейски градове, поели ангажимента да надхвърлят целта „три пъти по 20 %“, която представлява законово установеното минимално изискване, което ЕС трябва да изпълни до 2020 г. Тази инициатива, като и наградата за Европейска зелена столица, бяха подети от Европейската комисия и бяха одобрени и насърчени от Комитета на регионите, който се стреми да разшири Конвента на регионално равнище;

33. признава важното значение на ролята на зелените и водните площи в програмите за градско обновление. Приносът им е от първостепенно значение за подобряването на климата в градовете, тъй като те го освежават, внасят чист въздух, филтрират замърсяването и намаляват шума. От друга страна, зелените площи за отдых допринасят и за повече оживление в градовете, като по този начин се благоприятства социалното сближаване. Озеленяването на града представлява цел, която трябва да се преследва от всички;

34. насочва вниманието към все по-големия недостиг на вода в света и призовава програмите за градско обновление да бъдат насочени към защита на водните запаси, особено що се отнася до качеството на питейната вода, както и за тяхното добро управление и прилагане на заместващи способности при експлоатацията им. Необходимо е да се ограничи и водният отпечатък на градовете;

35. смята, че естетическото качество на застроената среда представлява решаващ фактор, за да може градовете успешно да се борят с международната конкуренция, да бъдат привлекателни и да гарантират качеството на живот на населението си и предлага да се предприемат действия, които включват архитектурното и художественото творчество;

36. признава стойността на биотопите и отрежда висок приоритет на защитата и управлението на тези от тях, които са разположени около градовете или близо до тях, тъй като става въпрос за важен параметър от градското обновление, който следва да се съчетае с дейности за повишаване на съзнанието и информираността на гражданите по отношение на екологията;

37. отбелязва, че градовете поддържат здрави връзки с околните региони и особено с динамичната градска периферия и че е необходимо да се управлява това взаимоотношение.

Социалните аспекти на градското обновление – принос за съществен растеж

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

38. смята, че социално-демографските промени са причина населението на много градове да се премести от жилища в по-старите градски райони към нови жилищни комплекси в по-периферните

части, към урбанизирани зони, разположени в покрайнините на градовете, или просто към нови селища близо до големите агломерации. Сред причините, стоящи в основата на тази миграция, фигурират наличието на по-евтино и по-привлекателно жилище, по-доброто качество на живот или по-широк спектър от услуги. Хората с доходи, по-високи от средните, които напуснаха градовете през последните десетилетия, се връщат, макар и бавно, благодарение на успеха на някои програми за градско обновление. Затова Комитетът подчертава, че би било целесъобразно в западните градски зони да се предприемат такива действия, че градовете отново да се превърнат в привлекателно място, което е в състояние да отговори на желанията на всеки, независимо от размера на доходите му;

39. подчертава, че жилищното настаняване традиционно е било и продължава да бъде сред основните грижи на градското обновление, една от основните цели на което е да гарантира подобряването на условията на живот на населението в най-неблагоприятно положение;

40. смята, че в по-голямата част от градските зони задълбочаването на социалното неравенство представлява голямо предизвикателство. Разликите между кварталите са резултат от социално-географска гетоизация, като причината за това понякога се крие в неподходящата жилищна политика, при която предоставянето на услуги се ограничава до зоните на благоденствие, без да се достига до бедните предградия. Във връзка с това новата цел за териториално сближаване, с която бе обогатен Договорът от Лисабон, би трябвало да насърчи управлението на всички нива да отчита този дисбаланс при изготвяне на всички секторни градски политики, включени в интегрираните стратегии за градско обновление. Затова Комитетът подчертава, че устойчивият град трябва да се основава на градска солидарност, водеща активна борба срещу изолацията и дискриминацията чрез засилване на социалното сближаване между кварталите, социално-професионалните категории, между мъжете и жените и хората от различни социални слоеве. Градската солидарност трябва да отразява нашата амбиция за изграждане на по-приобщаващо и хомогенно европейско общество;

41. смята, че е целесъобразно да се положи по-конкретно усилие за добрата интеграция на мигрантите в живота на града, тъй като тя е единственият път за разрешаване на проблемите в тази област.

Партньорството в градското обновление

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

42. подчертава, че във всички случаи е целесъобразно към програмите за градско обновление да се приобщят широката общественост и частният и доброволческият сектор, а местните власти да се поставят в центъра на тези партньорства. Независимо че градското обновление винаги е процес, който се развива безкрайно и че е невъзможно към него да се прилагат еднотипни решения, широкото участие на заинтересовани действащи лица ще спомогне за извличане на поука от успеха на чуждия опит и за избягване на повторението на грешките. В това отношение местните и регионалните власти играят първостепенна роля, като обединяват различни икономически и социални участници и разработват целенасочени дейности. Документите за териториално и градоустройствено планиране представляват платформи, чрез които всички администрации могат да се запознаят с политиките и да ги съгласуват.

Тематични приоритети

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

43. смята, че през следващия програмен период преходът от дейности за модернизация на градовете, насочени към естествената или преобразена от човека околна среда, към програми за градско обновление трябва да се извърши в посока към разширяване на спектъра от области на действие посредством серия от тематични приоритети. Целта е утрешните европейски градове да отговорят на очакванията на своите граждани, да предоставят инфраструктура и околна среда, в които да може да изпъкнат професионалните знания и умения на трудещите се, да представляват жизнеспособна и привлекателна среда за живот, труд и отмора, да предлагат максимално възможни шансове за всички без изключение и да използват природните ресурси възможно най-пестеливо, така че да функционират в конкурентоспособна икономика с ниски въглеродни емисии.

Управление на стратегиите за градско обновление

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

44. набляга на необходимостта градското обновление да бъде разглеждано като интегриран и непрекъснат процес, основан на дългосрочно виждане за градското развитие. Доброто управление на програмите за градско обновление трябва да започва още от фазата на анализ. Най-напред е необходимо да се съберат от надеждни източници сигурни данни за икономиката, социалните и екологичните характеристики на съответните зони, като се използват добре изготвени и сравними показатели. В тази сфера работата на „Градския одит“ на Европейската комисия и действията, извършвани в настоящия момент във връзка с референтната рамка за устойчивите европейски градове, придобиват особено значение;

45. изтъква, че са необходими нови начини на организация на градската политика, при които изготвянето на мерки за градско обновление да се извършва на местно и регионално равнище с подкрепа от национално и европейско равнище, и смята, че местните власти трябва да играят водеща роля за разработване на политики на сближаване, интеграция и сътрудничество и по този начин да гарантират запазване на природните ресурси и ефикасно в екологично отношение развитие в своята територия, като едновременно с това създават благоприятни условия и насърчават диалога между многобройните форми на културно многообразие. За да може публичните действия да бъдат максимално ефикасни, много местни и регионални власти вече са развили нови форми на градско управление, с които програмите за градско обновление се приближават до местната действителност. Благодарение на различни механизми за участие, към интегрираните градски политики се присъединяват и други партньори, освен публичните власти, и често към действията се приобщава населението от съответните зони; в някои страни този подход придоби формата на договори или на спружения. Комитетът е убеден, че засиленото участие на широката общественост и предоставената на градските общности роля представляват усилия за набиране на социалния капитал, необходим за успеха на политиките за градско развитие;

46. заявява, че по негово мнение програмите за градско обновление трябва да гарантират оптималното използване на всички подходящи за целта медии – както печатни, така и електронни, за да се подпомогнат дейностите по информиране, комуникация и популяризиране на програмите и методите на участие (местни референдуми, събрания, електронна демокрация и др.). Програмите за градско обновление трябва да станат част от процеса на учене, свързан с развитието на градовете в ЕС и да дадат своя принос за повишаване на осведомеността на гражданите за проблемите, стоящи пред градовете и за разкриващите се перспективи;

47. признава, че съгласно принципа на субсидиарност, въпросите, свързани с градското обновление и развитие се разглеждат най-ефикасно на местно равнище. Все пак, Комитетът смята, че в случаите, когато е доказано, че намесата на ЕС е необходима за решаването на проблемите, засягащи икономическото, социалното и териториалното сближаване в него, подкрепата на ЕС би предоставила очевидно предимство в сферата на градското развитие. По тази причина той е на мнение, че политиките за градско обновление и развитие би трябвало да се прилагат въз основа на достиженията на европейското право в областта на градоустройството, които се изразяват в съществуваща гама от правни инструменти, политически инициативи и механизми за обмяна на опит и най-добри практики между градовете. Припомня, че изготвените в тази област политики би трябвало също да спазват принципа на пропорционалност и да отчетат по-широката териториална мрежа;

48. отбелязва, че финансирането на ЕС може да бъде особено полезно за насърчаване на местните власти да си сътрудничат в рамките на функционален градски регион. Това означава, че в целия регион може да се поеме съвместна финансова отговорност за онези групи от населението и градски зони, които са заплашени от изключване. Финансовите инструменти на ЕС следва да се предоставят на разположение на функционалните градски региони, при условие че от местните власти се изисква да сътрудничат ефективно при разпределение на техните собствени ресурси.

Финансиране на градското обновление

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

49. изтъква, че планирането на развитието служи по-скоро за покриване на някои нужди, отколкото за изграждане на бъдещето. Във връзка с това е необходимо финансовите средства, предназначени за програмите за градско обновление, да представляват специфичен параметър, който да благоприятства тяхната жизнеспособност и ефикасност. Сред въпросите, които би трябвало да се разгледат, са съчетаването на националните и местните средства, начинът на финансиране на програмите – системно или „според конкретния случай“, смеситата от държавни помощи и частни капитали, местното данъчно облагане, заемите, оценката на ползите от дейностите за модернизация, както и разпределянето на съответните разходи между различните ползватели и бенефициери, а също и произходът на средствата и стратегическата стойност на публичните субсидии и техният дял. Необходимо е да се извърши по-специфична работа по отношение на механизмите за финансиране и осъществяване на програмите за градско обновление. Макар че може да се очаква инструменти като Фонда за градско развитие (FDU) или „трите J“ (JESSICA, JÉRÉMIE, JASPERS) да дадат своя принос в тази насока, то въпросите за уточняването и резултатите от тяхната намеса остават открити;

50. смята, че приносът на доброволството в програмите за градско обновление все още не е оценен както трябва и в заключение обръща внимание, че във връзка с бъдещите действия разработването и укрепването на понятието „предприемачески дух“ и включването му в сферата на местното самоуправление, както и в програмите за градско обновление, само по себе си ще представлява поле за изследвания.

Приносът на информационните и комуникационните технологии за градското обновление

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

51. счита, че се споделя мнението, че революцията в областта на комуникациите и информатиката дава силно отражение върху организацията, функционирането и облика на европейските градове. Добре би било особено да се гарантира, че програмите за градско обновление включват дейности, насочени към развитие в сферата на информатиката и комуникациите, на техническа инфраструктура от най-висок клас и към изготвяне на приложения и съдържание, които да подобрят живота на гражданите и функционирането на публичните служби, да повишат равнището на услугите, предоставяни от частния сектор и да насърчат използването на тези инструменти;

52. смята, че е неизбежно в процеса на използването на възможностите да възникнат и рискове. Защитата и сигурността на приложенията и транзакциите, защитата на личните данни и неприкосновеността на личния живот и на личността на гражданите са ключов въпрос, по който в бъдеще ще трябва да се работи още повече. Едновременно с това, използването на информационните и комуникационните технологии в сферата на безопасността в градовете предизвиква сериозни въпроси относно функционирането на обществото по демократичен начин. В „пътната карта“ на градското обновление би трябвало да се включи възникналата дискусия по този въпрос и да се намерят решения на проблемите, свързани с него;

53. отбелязва, че чрез използването на безжична и кабелна инфраструктура с най-усъвършенстваните ИКТ приложения се постига създаването на виртуална среда (ambient city, „цифров град“, „вездесъщ град“), предлагаща пространства, в които гражданите могат да взаимодействат и общуват. Цифровият град представлява паралелен свят, който трябва да се включи в дневния ред на градското обновление.

Иновацията и обучението в градското развитие

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

54. е на мнение, че подкрепата на иновациите ще доведе до подобряване на характеристиките на градовете и ще допринесе за тяхната икономическа устойчивост. Затова програмите за градско обновление трябва да предоставят среда, инфраструктура и стимули, които да привличат иновациите;

55. в същия ред на мисли смята, че създаването на институции за обучение, които да са сред активните участници в икономическия живот на градовете, трябва да се издигне в ранг на стратегически приоритет за градското обновление;

56. също така е убеден, че градското обновление трябва да укрепи връзките между обучението, предприятията, научните изследвания и иновациите и да насърчава нови иновационни предприятия.

Значение на организацията и функционирането на местните власти за изготвяне и изпълнение на програмите за градско обновление

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

57. смята, че да се установи необходимостта от осъществяване на дадена програма за градско обновление, да се изготви концепция, да се проследи изпълнението ѝ, да се преразгледа, ако е необходимо, и накрая - да се направи оценка, са все дейности, които изискват административен апарат, притежаващ поне минимални специфични административни и управленчески умения, и че трябва да се гарантира, че те са налице във всички местни и регионални власти. Тези въпроси са неотменно условие, налагащо в програмите за градско обновление да се включат действия за засилване на капацитета на местните власти. Като пример може да се посочат мерки като развитието на управлението на информационни системи (УИС) или на географски информационни системи (ГИС), които улесняват дейностите и подобряват процеса на вземане на решения, а също и въвеждането на процедури по сертифициране (ISO, COYOCO и др.), които повишават качеството на услугите за гражданите. Действията, които могат да гарантират, че начините на функциониране на местните власти ще бъдат подчинени на насочеността към гражданите, трябва да заемат централно място в концепцията за градското обновление. Усъвършенстването на организацията на местните и регионалните власти представлява едновременно предизвикателство и задължително предварително условие за осъществяването на програми за градско обновление и затова е необходимо този аспект да бъде включен в полето на действие на това обновление.

Приносът на градското обновление за развитието на външните отношения

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

58. констатира, че действията за популяризиране и повишаване на значимостта на града (градски маркетинг) и към утвърждаване на неговата идентичност (създаване на марка на града) са неразделна част от дейността на местните и регионалните власти. Във все по-глобализирания свят градовете са във все по-силна конкуренция помежду си, за да привлекат капитали, инвестиции и добре

квалифицирана работна ръка. Те разширяват плановете си за развитие, за да бъдат в състояние да предявяват искания за ресурси и средства, които да гарантират просперитета на гражданите им. Конкуренцията за организирането на важни спортни, търговски и културни прояви е само една – но със сигурност най-видимата от многобройните области, в които се проявява съперничеството между градовете;

59. от друга страна, отбелязва, че успоредно с тази конкуренция, градовете развиват също и сътрудничество помежду си. Изграждането в ЕС на мрежи – било на тематична или на географска основа, доби особен размах благодарение на целенасочени инициативи на ЕС (URBACT, INTERACT, побратимяване между градовете и др.). Обменът на добри практики се оказва особено полезен инструмент. Действията, допринасящи за интернационализацията на европейските градове, също трябва да бъдат поле за специфично действие в рамките на програмите за градско обновление.

II. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

60. смята, че в процеса на изготвяне на стратегиите си за следващия програмен период (2014-2020 г) ЕС трябва да признае важното стратегическо значение на градското обновление и да се стреми да засили градското измерение във всички свои политики, с цел градовете отново да се превърнат в изследователска лаборатория, но този път при много по-наситен дневен ред, който да помогне на Европа да излезе от икономическата и финансова криза;

61. предлага да се създаде инициатива, наречена „Градско обновление за интелигентни, устойчиви и приобщаващи европейски градове“. Градовете в ЕС могат да станат привилегировано приложно поле за седемте водещи инициативи, изложени в Съобщението на Комисията „Европа 2020: стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“⁽²⁾;

62. смята, че вече е време да се вземе решение в тази насока. При обсъждането на бюджетната рамка за следващия програмен период, както и при изготвянето на бюджета за текущия, е целесъобразно ясно да се постави въпросът за финансирането на градското обновление.

Брюксел, 9 юни 2010 г.

Председател
на Комитета на регионите
Mercedes BRESSO

(2) COM(2010) 2020 окончателен.